

Utrikesminister Ann Linde

Regeringens deklARATION

vid 2022 års utrikespolitiska debatt i riksdagen
fredagen den 10 juni 2022

Regeringen

Herr/Fru talman!

Ett nytt mörkt kapitel har öppnats i Europas historia. Den 24 februari inledde Ryssland ett oprovocerat, olagligt och oförsvarligt krig mot sin granne, det demokratiska Ukraina.

Det ryska hotet mot den europeiska säkerhetsordningen kommer att bestå under lång tid.

Vi har alla nåtts av bilderna på de brutala grymheterna från den ryska regimens sida.

Civila som mördas och hela städer som bombas sönder. Missiler riktade mot barn på flykt. Nyfödda barn och nyblivna mammor gömda i källare för att söka skydd mot beskjutningarna.

Vid mitt besök på flyktingmottagandecentret i polska Korczowa fick jag höra om de ryska grymheterna; om massgravarna, om tortyren, om attackerna mot barnen på en tågstation, också om de sexuella övergreppen.

Invasionen visar hur långt Ryssland är berett att gå. Rysslands krig innebär en ny och farligare verklighet för Europa och Sverige. Det ligger i vårt säkerhetspolitiska intresse att Rysslands krig inte resulterar i politiska vinster också för att undvika nya aggressioner i framtiden.

Samtidigt kvarstår arbetet med en rad av de globala utmaningar vi stod inför före Rysslands invasion av Ukraina. Klimathotet, den ökade geopolitiska konkurrensen, risken för svältkatastrofer, den negativa utvecklingen för demokratin och återkommande attacker mot de mänskliga rättigheterna.

Herr/Fru talman!

Sveriges politiska, humanitära, ekonomiska och militära stöd till Ukraina är av historiska proportioner. Inte sedan Stalins krig mot Finland 1939 har Sverige bidragit med vapen under en pågående konflikt i vårt närområde.

Förra veckan presenterade regeringen ett fjärde stödpaket på 1 miljard kronor till Ukraina. Ukrainas lagliga rätt till självförsvar är i praktiken ett försvar av alla länders territorium. Så även Sveriges.

EU-sanktionerna beslutades med en hastighet, enighet och storlek utan motstycke. EU:s sjätte sanktionspaket, där regeringen varit pådrivande, innebär att 90 % av rysk oljeimport till EU ska fasas ut före årets slut. Det transatlantiska samarbetet har varit avgörande i stödet till Ukraina och de sanktioner mot Ryssland som antagits.

Fortsatt stöd till Ukraina och fortsatta sanktioner mot Ryssland och Belarus är våra viktigaste bidrag till att få ett slut på Rysslands hänsynslösa krig.

Sveriges nationella försvarsförmåga ska fortsätta att stärkas. Vi ska nå två procent av BNP så snart det är praktiskt möjligt och senast år 2028.

Återetableringen av regementen, förstärkningar på Gotland, återaktiverande av värnplikten, materielanskaffningar, ett förstärkt cyberförsvar och utvecklad underrättelseförmåga har varit nödvändig. Det kraftigt försämrade säkerhetsläget har också belyst vikten av att fortsätta fördjupa Sveriges försvars- och säkerhetspolitiska samarbeten. Det stärker Sveriges säkerhet nu och i framtiden.

Herr/Fru talman!

Den 13 maj presenterade regeringen en säkerhetspolitisk rapport efter två månaders överläggningar där riksdagens samtliga partier deltog. Det är en styrka för Sverige att alla partier ställt sig bakom analysavsnitten, särskilt om Ryssland.

Rysslands anfallskrig har fundamentalt försämrat säkerheten i vårt närområde. Natoallierades svar på kriget har också tydliggjort att Natos försvarsklausul artikel 5 enbart gäller alliansens medlemmar.

Regeringen har gjort bedömningen att ett svenskt Nato-medlemskap är det bästa sättet att värna Sveriges säkerhet. Ett svenskt och ett finskt medlemskap stärker också säkerheten för Natoländerna.

Sverige skulle som medlem åta sig helheten i Washingtonfördraget, inklusive Natos doktriner. Ett Natomedlemskap kan också förändra förutsättningarna för krigsmaterielexport inom vårt nationella regelverk.

Vi har tagit steget att söka Natomedlemskap hand i hand med Finland, vår närmaste partner. Den kris som vi nu genomlever har visat hur nära våra två länder står varandra och hur beroende den enas säkerhet är av den andras.

Det krävs enighet inom Nato för att gå vidare med att behandla Sveriges och Finlands ansökningar. Våra ansökningar har fått ett brett stöd bland Natos medlemmar.

Sverige kommer solidariskt att bidra till hela Natos säkerhet, inklusive Turkiets. Vår ambition är att i konstruktiv anda komma framåt i de frågor som Turkiet har rest.

Sverige fördömer terrorism å det starkaste. En ny, skarpare terroristbrottslag träder i kraft den 1 juli, och regeringen förbereder ytterligare skärpningar av terroristlagstiftningen.

Det bör inte råda några tvivel om att Sverige även fortsättningsvis ska stå starkt tillsammans med likasinnade i kampen mot terrorism.

Fram till dess att ett svenskt medlemskap träder i kraft så kommer vi att stå sårbara för externa hot och försök till påverkan.

För att hantera denna osäkerhet har Sveriges regering erhållit tydliga försäkringar om stöd under ansökningsperioden från flera länder inom Nato, bland annat USA, Storbritannien, Tyskland, Frankrike, Spanien, Norge och Danmark. Även EU:s gemensamma försvarsklausul 42.7 spelar en viktig roll för Sveriges säkerhet.

Den bilaterala solidaritetsförklaring som Sveriges och Storbritanniens statsministrar undertecknade syftar också till att stärka säkerheten i norra Europa.

Sveriges säkerhetspolitiska linje bygger på samarbete tillsammans med Nato, EU och FN och genom en stark transatlantisk länk.

Herr/Fru talman!

Sverige kommer inte att förlora sin globala röst som en framtida Natomedlem. Vi har en lång historia av att stå upp för folkrätten, solidaritet, nedrustning, demokrati och jämställdhet. Det är också vår framtid.

Vi kommer att fortsätta arbetet med att öka respekten för de mänskliga rättigheterna och en regelbaserad världsordning, global säkerhet, med medling som verktyg och mot terrorism.

Det är också ett led i att bygga ett tryggare Sverige. Diplomatiken förblir vår främsta försvarslinje och den nationella försvarsförmågan är av grundläggande betydelse.

Herr/Fru talman!

Vi har flera säkerhetspolitiska verktyg för att hantera krisen för säkerheten i Europa. Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE) är ett av dessa verktyg.

Som ordförande för OSSE förra året såg vi en accelererande negativ utveckling i Ryssland och Belarus med viljan att efterleva grundläggande åtaganden.

Vi arbetade för att stärka OSSE:s roll som plattform för dialog och ansvarsutkrävande. Ett resultat av detta var ministerrådsmötet i Stockholm där 48 utrikesministrar kunde föra politiska samtal och fatta beslut. Sverige tar fortsatt ansvar för OSSE som del i trojkan till utgången av 2022.

Förutsättningarna för dialog och konfliktlösning har förändrats i grunden sedan den 24 februari, men behovet av dialog kvarstår – och OSSE är en viktig plats där det kan göras när omständigheterna tillåter.

Herr/Fru talman!

Vi lever mitt i en accelererande klimat- och miljökris. Sverige ska vara ledande i klimatomställningen. Men den globala ambitionsnivån är långt ifrån tillräcklig. Klimatförändringarna och miljöförstöringen bidrar till ökade spänningar och konflikter. Klimatet har en avgörande betydelse för vår säkerhet. Vi måste ta de klimatrelaterade säkerhetshoten på största allvar. Vi har därför tillsatt en ambassadör för klimat- och säkerhet.

Just nu pågår intensiva förhandlingar i EU om det omfattande paket av lagförslag som kallas Fit For 55. Här driver regeringen på för ambitiösa lösningar som ska minska EU:s nettoutsläpp med minst 55% till 2030, jämfört med 1990 års nivåer.

Sverige stod i förra veckan värd för det internationella FN-mötet Stockholm+50 om miljö, klimat och hållbar utveckling. Mötet lyfte fram konkreta lösningar och finansieringsmodeller för att snabba på anpassning och omställning, inklusive i utvecklingsländer. Politiker från hela världen enades om att gå från ord till handling.

Under vårt OSSE-ordförandeskap kunde ett banbrytande beslut fattas om de utmaningar som klimatförändringarna medför. OSSE har nu mandat att arbeta med denna avgörande säkerhetsfråga. Sverige bidrar nu också till att stärka OSSE-sekretariatet för att kunna öka fokus på dessa frågor.

Herr/Fru talman!

EU är Sveriges viktigaste utrikes- och säkerhetspolitiska arena. I en osäker tid står medlemsländerna starkare tillsammans. Vi ska fortsätta att bygga ett allt närmare samarbete inom EU, liksom med våra nordiska och baltiska grannar. Arbetet med visionen om Norden som världens mest hållbara och integrerade region fortsätter.

Nästa år kommer Sverige för tredje gången att vara ordförande i EU:s ministerråd. Det sker i en tid då Europas säkerhet utmanas i grunden.

Vi har en ambitiös agenda, vilket EU-ministern också redogjort för i denna kammare. Regeringen vill se ett EU som kan ta större ansvar för sin egen säkerhet. Arbetet med den så kallade strategiska kompassen kommer att fortsätta i syfte att fördjupa det säkerhets- och försvarspolitiska samarbetet. Det är samtidigt viktigt att EU fördjupar samarbetet med strategiska partners utanför EU och att den transatlantiska länken värnas.

Vi behöver fortsatt hantera krigets konsekvenser, utveckla vårt stöd till Ukraina och verka för Ukrainas, Moldaviens och Georgiens gradvisa integration i EU-samarbetet. Vår förmåga att hantera vårt eget närområde är avgörande för EU:s trovärdighet som global aktör.

Också inom EU måste de grundläggande värderingarna upprätthållas. Just nu pågår den största flyktingkrisen i Europa sedan andra världskriget. Situationen visar hur viktigt det är att EU:s medlemsstater tar ett gemensamt och solidariskt ansvar för människor på flykt.

Herr/Fru talman!

Den feministiska utrikespolitiken behövs. Sverige var först. Och det är glädjande att allt fler länder nu tar efter, senast Tyskland, Chile och Nederländerna som nu, liksom Kanada, Frankrike, Luxemburg, Spanien och Mexiko också för en feministisk utrikespolitik.

Arbetet ska vässas, inte minst givet den motreaktion mot jämställdhet som vi sett i spåren av pandemin. Våld mot kvinnor och flickor har ökat över hela världen.

Med pandemin, klimatkrisen och ett minskat demokratiskt utrymme, riskerar vi nu en global recession för jämställdheten. En feministisk utrikespolitik behövs mer än någonsin.

Herr/Fru talman!

För femte året i rad ser vi hur antalet länder som rör sig i auktoritär riktning är fler än de som rör sig i en demokratisk riktning. Rysslands aggression mot Ukraina är inte bara ett flagrant brott mot folkrätten utan också ett tydligt exempel på en auktoritär stats attack mot en demokrati.

Regeringens demokratisatsning fortsätter därför med full kraft. Bristen på demokrati och mänskliga rättigheter i arbetslivet globalt måste uppmärksammas mer.

Sverige är i år ordförande i Internationella alliansen för hågkomst av Förintelsen där vi fortsatt ska främja hågkomst av Förintelsen och, med all kraft, bekämpa antisemitism och antiziganism.

Herr/Fru talman!

Kärnvapenhotet är en alltmer oroande verklighet. Sverige kommer att fortsätta att vara en stark röst för nedrustning, icke-spridning och rustningskontroll även som framtida Natomedlem. Det gemensamma målet är en värld fri från kärnvapen.

Inom Stockholmsinitiativet har Sverige med 15 andra länder föreslagit 22 konkreta och konstruktiva steg för kärnvapenedrustning, samt ett paket med åtgärder för att minska risken för att kärnvapen används – ett område som har ökat i betydelse.

Allt fler länder ställer sig bakom våra förslag. Rysslands aggression mot Ukraina har gjort vårt arbete svårare, men också än viktigare.

Vi har också vänt oss direkt till de fem kärnvapenstaterna. Flera av initiativets förslag på steg framåt har hörsammats. I januari bekräftade de fem i ett gemensamt uttalande att ”ett kärnvapenkrig kan aldrig vinnas och får aldrig utkämpas.” Rysslands hot om kärnvapenanvändning är oacceptabla och står i bjärt kontrast till uttalandet.

Herr/Fru talman!

De humanitära behoven i världen ökar lavinartat. Pandemin har kastat över 100 miljoner människor tillbaka i extrem fattigdom. Ojämligheten och de globala klyftorna växer.

Drygt 300 miljoner människor är i behov av humanitärt bistånd för att överleva. Nästan 50 miljoner kvinnor, män och barn befinner sig på gränsen till svält. 100 miljoner människor befinner sig nu på flykt.

Sveriges biståndspolitik är världsledande både vad gäller omfattning och kvalitet. Att medel avsätts för skyddsbehövande i Sverige till följd av krig på vår kontinent ändrar inte detta. Det svenska biståndet ska fortsatt motsvara en procent av bruttonationalinkomsten.

Sverige ska öka ansträngningarna att förebygga klimatförändringarna och miljön. Målet att fördubbla klimatbiståndet ligger fast.

När de antidemokratiska krafterna vinner mark ska det svenska biståndet vara en motkraft med en fortsatt hög ambitionsnivå. Fler demokratiska samhällen gör världen bättre – och ökar tryggheten i Sverige.

Herr/Fru talman!

Sveriges utrikespolitik fortsätter att vara global, multilateral och baserad på folkrätten. Den europeiska säkerhetsordning som vi värnar vilar på FN-stadgan och dess principer.

Detta är också en del av att bygga säkerhet med andra. En solidarisk världssyn går hand i hand med insikten om att Sveriges trygghet främjas av en säkrare och mer välmående omvärld.

Sverige fortsätter att investera politiskt och finansiellt i det multilaterala systemet med FN som nav. Det handlar om stöd till fredsbyggande och medling. Om ett djupt engagemang för mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer, jämställdhet och det breda miljö- och klimatarbetet.

Herr/Fru talman!

Den ryska aggressionen kastade också världen in i en fördjupad livsmedelskris, som drabbar de redan mest utsatta hårdast. Sverige är en del av det globala svaret för att lindra dess effekter. Vi är stora givare till FN:s livsmedelsprogram och FN:s internationella jordbruksutvecklingsfond, som tillsammans räddar liv och förbättrar levnadsvillkor.

Ryssland måste omedelbart upphöra att blockera export av ukrainsk spannmål. Blockeringen är en stor anledning till de nu stegrande matpriserna globalt.

EU accelererar sina insatser för en global, tryggad livsmedelsförsörjning. Frihandeln måste värnas, och grundorsakerna till hunger och svält måste bemötas. Sveriges arbete för hållbar utveckling och fredsbyggande är angeläget också i detta sammanhang.

Herr/Fru talman!

Covid-19-pandemin har försvårat genomförandet av Agenda 2030. De globala framsteg som gjorts under de senaste åren, som förbättringar när det gäller mödrars och barns hälsa och jämställdhet, har delvis suddats ut.

Det är första gången på 20 år som hungern och den extrema fattigdomen har ökat i världen. Agenda 2030 är vår färdplan för att vända trenden.

Herr/Fru talman!

Globala utmaningar kräver globala lösningar. Såväl pandemin och klimatomställningen som kraftfulla sanktioner mot Ryssland kräver mer handel, hållbara värdekedjor, nya källor för centrala råvaror, nya avsättningsmarknader och strategiska partnerskap.

Det är viktigare än någonsin att stå upp för fri, rättvis och hållbar handel och dess betydelse för välfärd i Sverige och Europa. Samtidigt som historiskt stora sanktioner mot Ryssland genomförs.

EU:s handelsavtal med partners runtom i världen ger oss möjlighet att diversifiera handeln och stärka motståndskraften mot framtida kriser. Det multilaterala handelssystemet, med bas i Världshandelsorganisationen, är grundläggande för tillväxt och välfärd.

Runt om i Sverige finns innovationskraft. Det är en hög kompetensnivå som bygger framtidens hållbara varor och tjänster för en global marknad. Genom att ge den gröna omställningen ett exportlyft bidrar vi till att minska klimatpåverkan globalt. Vi skapar också framtidens jobb här i Sverige. Vi stärker därmed Sveriges och EU:s konkurrenskraft.

Herr/Fru talman!

Med ett brinnande krig i Europa och med det dystra globala mörker som många känner just nu så vill jag ändå säga att våra gemensamma ansträngningar spelar roll.

Det kan kännas oändligt, men det finns hopp för förändringar: genom hårt arbete och genom tydliga linjer. För hoppet om fred och en bättre framtid får inte suddas ut. Eller som den 14-åriga ukrainska flickan Daria Chebotariova skrev i en dikt:

*”Vi tror fortfarande på en lycklig framtid,
där vi kommer leva i harmoni och fred.
Vi kommer aldrig att glömma de som har fallit,
det är därför vi måste skynda oss.”*